

St Phoebe Center
FOR THE DEACONESS

Διαμορφώνοντας «Προτεινόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές» για Διακόνισσες

Carrie Frederick Frost

Το Κέντρο Διακονίας η «Αγία Φοίβη» κυκλοφόρησε πρόσφατα ένα νέο σύνολο «Προτεινόμενων Κατευθυντήριων Γραμμών» για την Αναβίωση του Θεσμού των Χειροτονημένων Διακονισσών στην Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα». Το Κέντρο Διακονίας η «Αγία Φοίβη» είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός με έδρα τις ΗΠΑ, ο οποίος έχει ως αποστολή του την εκπαίδευση και την υποστήριξη της αναβίωσης του θεσμού των διακονισσών. Οι «Κατευθυντήριες Γραμμές» συντάχθηκαν τα τελευταία τέσσερα χρόνια με τη συμβολή όλων των μελών της Ορθόδοξης Εκκλησίας: ιεράρχες, ιερείς, διάκονοι και λαϊκοί, γέροντες και νεολαία, ειδικοί και μη. Ως Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Διακονίας η «Αγία Φοίβη» θα περιγράψω στη συνέχεια τη διαδικασία της συλλογικής εργασίας που ακολουθήθηκε με σκοπό τη διαμόρφωση των «Προτεινόμενων Κατευθυντήριων Γραμμών».

Οι «Προτεινόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές» δημιουργήθηκαν για να αντιμετωπίσουν την υπάρχουσα ανάγκη διατύπωσης ενός σαφούς οράματος για το πώς θα μπορούσε να είναι σήμερα ο θεσμός των χειροτονημένων διακονισσών, και περιγραφής της πιθανής διαδικασίας για το πώς η Ορθόδοξη Εκκλησία θα μπορούσε να προχωρήσει στην αναβίωσή του. Η ιστορία του θεσμού είναι αρκετά γνωστή, καθώς πολλές εκκλήσεις υπέρ του θεσμού των διακονισσών έχουν γίνει από διάφορες πλευρές της Ορθόδοξης Εκκλησίας για περισσότερο από έναν αιώνα (συμπεριλαμβανομένης της Πανορθόδοξης Προσυνοδικής Συνέλευσης της Ρόδου του 1988), ενώ η ανάγκη για την ύπαρξη των διακονισσών στην Εκκλησία είναι ξεκάθαρη: χρειαζόμαστε διακόνισσες για να διακονούν ιδιαίτερα τις γυναίκες, συμβάλλοντας επίσης θετικά στη θέωση και την πνευματική φροντίδα των μελών της Εκκλησίας αλλά και ευρύτερα της κοινωνίας. Η διαδικασία ανανέωσης αυτού του αρχαίου θεσμού βρίσκεται σε εξέλιξη στην Αφρική (στις αρχές του 2024 η διακόνισσα Angelic Molen χειροτονήθηκε στη Ζιμπάμπουε).

Ωστόσο, παρά την ιστορία, τις εκκλήσεις και την ανάγκη, ελάχιστες ενέργειες εκτός Αφρικής έχουν γίνει για την αναβίωση του θεσμού των διακονισσών. Ένας πιθανός λόγος είναι η έλλειψη σχεδίου, ενός οδικού χάρτη, ενός *τρόπου* με τον οποίο θα μπορούσε να γίνει κάτι τέτοιο. Η ανάγκη εξέτασης μιας ρεαλιστικής, συγκεκριμένης διαδικασίας ήταν ένας λόγος για τον οποίο το Κέντρο Διακονίας η «Αγία Φοίβη» δημιούργησε αυτές τις «Προτεινόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές». Ένας άλλος λόγος ήταν η διεύρυνση της φαντασίας της Εκκλησίας. Το 2020, το Κέντρο Διακονίας η «Αγία Φοίβη» πραγματοποίησε μια εκδήλωση στο Σικάγο προκειμένου να εξετάσει την ανάγκη ύπαρξης των διακονισσών. Κάποιος από το ακροατήριο παρατήρησε: «Με πείσατε· υποστηρίζω τις διακόνισσες, αλλά δεν μπορώ να φανταστώ πως θα ήταν η παρουσία τους σήμερα». Από την παρατήρηση αυτή

συνειδητοποιήσαμε ότι ακόμη και οι υποστηρικτές μας χρειάζονται βοήθεια για να φανταστούν πώς θα ήταν η παρουσία των διακονιστών σήμερα.

Διαδικασία

Η διαδικασία κατάρτισης των «Προτεινόμενων Κατευθυντήριων Γραμμών» από το Κέντρο η «Αγία Φοίβη» ξεκίνησε το 2020. Μετά από συζήτηση και προσευχή προς το Άγιον Πνεύμα για καθοδήγηση, δύο μέλη της Συμβουλευτικής μας Επιτροπής συνέταξαν το αρχικό προσχέδιο, το οποίο εξετάστηκε και τροποποιήθηκε από το Συμβούλιο της «Αγίας Φοίβης». Το προσχέδιο αυτό κοινοποιήθηκε στη συνέχεια σε μια διαφορετική ομάδα εμπιστων υποστηρικτών και φίλων του Κέντρου οι οποίοι προέρχονταν από το σύνολο των μελών της Ορθόδοξης Εκκλησίας: άνδρες και γυναίκες, διάκονοι, ιερείς και επίσκοποι· ειδικοί επιστήμονες, συμπεριλαμβανομένων ιστορικών, θεολόγων και λειτουργιολόγων αλλά και μη ειδικών, όπως επίσης και ολόκληρη τη Συμβουλευτική Επιτροπή του Κέντρου «η Αγία Φοίβη». Στη συνέχεια, τα σχόλια από όλες αυτές τις πλευρές εξετάστηκαν και ενσωματώθηκαν στο έγγραφο, οδηγώντας στη δημοσίευση του πρώτου προσχεδίου των «Προτεινόμενων Κατευθυντήριων Γραμμών», τον Νοέμβριο του 2023.

Το προσχέδιο «Προτεινόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές-Νοέμβριος 2023» κυκλοφόρησε κατά τη διάρκεια του δέκατου επετειακού συμποσίου του Κέντρου με γενικό θέμα: «Οι διακονίσσες για την Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα» που πραγματοποιήθηκε στην Ελληνορθόδοξη Θεολογική Σχολή του Τιμίου Σταυρού του Ελληνικού Κολλεγίου τον Νοέμβριο του 2023 με την ευλογία του Αρχιεπισκόπου Αμερικής κ. Ελπιδοφόρου και με επιστολή υποστήριξης της ΑΘΠ του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου. Στο πλαίσιο μιας στρόγγυλης τράπεζας, ο διάκονος Δρ. Πέρυ Χαμάλης εξέτασε το περιεχόμενο των «Προτεινόμενων Κατευθυντήριων Γραμμών» και τις αντιδράσεις, οι οποίες προήλθαν από τρεις εξέχουσες προσωπικότητες της Ορθόδοξης Εκκλησίας: τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ναθαναήλ, τον Δρ Τζίμ Σκέδρo και την Δρ Ελισάβετ Προδρόμου. Ακολούθησε συζήτηση στην οποία πολλοί συμμετέχοντες στο συνέδριο έλαβαν τον λόγο.

Το Κέντρο «η Αγία Φοίβη» δημοσίευσε τις «Προτεινόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές-Νοέμβριος 2023» στον ιστότοπό του, καλώντας σε δημόσια διαβούλευση. Το Κέντρο έλαβε υλικό από τρεις συμμετέχοντες σε μια διαδικτυακή εκδήλωση τον Ιανουάριο του 2024: την κα Kathryn McCord, τον Διάκονο James Wilcox, και την κα Dina Zingaro, καθώς και από όλους τους παρευρισκόμενους στην εκδήλωση. Το Κέντρο εξέδωσε επανειλημμένα εκκλήσεις για ανατροφοδότηση τόσο στον ιστότοπό του, όσο και μέσω σχετικού ενημερωτικού δελτίου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου του Κέντρου «η Αγία Φοίβη» ανέλαβαν το έργο της επανεξέτασης των σχολίων και των συζητήσεων από όλες αυτές τις πηγές ανατροφοδότησης, διακρίνοντας ποια σχόλια ήταν κατάλληλα να ενσωματωθούν σε ένα νέο προσχέδιο. Μετά την επανεξέταση και την ενσωμάτωση του μεγάλου αριθμού σχολίων, το Συμβούλιο του Κέντρου «η Αγία Φοίβη» ζήτησε τη γνώμη της Συμβουλευτικής του Επιτροπής, προχωρώντας στη συνέχεια στην έγκριση της τρέχουσας επικαιροποιημένης έκδοσης.

Περιγράφω τη διαδικασία δημιουργίας των «Προτεινόμενων Κατευθυντήριων Γραμμών» για να υπογραμμίσω το εξής σημαντικό σημείο: Το έγγραφο των Οδηγιών μπορεί κάλλιστα να είναι μοναδικό υπό την έννοια ότι έχει γίνει αντικείμενο διαβούλευσης από τόσες πολλές πλευρές εντός της Εκκλησίας. Πρόκειται πραγματικά για ένα κοινό όραμα για το μέλλον της Εκκλησίας.

Η ανατροφοδότηση

Τα σχόλια ήταν εντυπωσιακά σε ποσότητα και ποιότητα! Λάβαμε περισσότερες από σαράντα σελίδες πολύ προσεκτικών γραπτών σχολίων. Η ενσωμάτωση αυτού του όγκου σχολίων δεν υπήρξε εύκολη υπόθεση, ειδικά μάλιστα εάν σκεφτεί κανείς ότι επιθυμία μας ήταν να διατηρήσουμε το κείμενο όσο γινόταν περισσότερο απλό. Αντί για κάποιο ακαδημαϊκής φύσεως εργαλείο, το Διοικητικό Συμβούλιο ήθελε να δημιουργήσει κάτι που κάθε μέλος της Εκκλησίας θα μπορούσε να διαβάσει γρήγορα και να καταλάβει εύκολα. Ελπίζαμε να είμαστε αρκετά σαφείς, ώστε να βγαίνει νόημα, εξαιρώντας τη φαντασία, παραμένοντας την ίδια στιγμή και αρκετά γενικοί, προκειμένου να κρατήσουμε τη μεγάλη εικόνα στο μυαλό μας. Πολλά, πολύτιμα σχόλια δεν συμπεριλήφθηκαν λόγω της επιθυμίας να διατηρήσουμε τις «Προτεινόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές» σύντομες και ευχάριστες.

Υπήρχε μια αξιοσημείωτη ένταση μεταξύ των σχολίων. Ορισμένοι υποστηρικτές ήθελαν το Κέντρο «η Αγία Φοίβη» να «προχωρήσει ακόμη πιο πέρα», υποστηρίζοντας ακόμη πιο διευρυμένους ρόλους για τις γυναίκες στην Εκκλησία. Για εμάς στο Κέντρο, ωστόσο, ήταν πάντοτε ξεκάθαρο, ότι η αποστολή μας αφορούσε αποκλειστικά την αναβίωση του θεσμού των διακονισμών. Άλλοι υποστηρικτές θεώρησαν ότι το Κέντρο είχε υπερβεί «τα εσκαμμένα», αποδίδοντας στις διακόνισσες μια πολύ περισσότερο, διευρυμένη διακονία εντός της Εκκλησίας, ενώ αντίθετα η υπηρεσία των διακονισμών θα έπρεπε να περιορίζεται αυστηρά στις γυναίκες και στον ρόλο που αυτές μπορεί να είχαν στην εποχή της αρχαίας Εκκλησίας. Το Κέντρο θεωρεί ότι η ιστορία του διακονικού θεσμού ορθά διατρέχει ολόκληρη τη ζωή της Εκκλησίας, αλλά δεν την καθορίζει. Ο διακονικός θεσμός του σήμερα θα πρέπει να εξυπηρετεί τις ανάγκες του σήμερα. Το Κέντρο «η Αγία Φοίβη» οραματίζεται τους διακόνους και τις διακόνισσες να μοιράζονται τους ίδιους ρόλους και λειτουργίες, γνωρίζοντας ότι θα εκφράσουν αυτούς τους ρόλους και τις λειτουργίες διαφορετικά, ανάλογα με το φύλο τους, προς όφελος ολόκληρης της Εκκλησίας.

Το γεγονός ότι διαφορετικοί υποστηρικτές της αναβίωσης του θεσμού των διακονισμών εκφράζουν διαφορετικές προτιμήσεις και ιδέες για το έγγραφο είναι αξιοσημείωτο. Οι υποστηρικτές της αναβίωσης του θεσμού προέρχονται οι ίδιοι από διαφορετικές προοπτικές και υπόβαθρα.

Μεγάλο μέρος των σχολίων ενσωματώθηκε στο νέο προσχέδιο. Για παράδειγμα, οι νέες «Προτεινόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές» αντιμετωπίζουν πιο διεξοδικά και άμεσα τους κανόνες που σχετίζονται με τις διακόνισσες, εξηγώντας ότι «οι Κανόνες δεν προορίζονται να αποτελέσουν άκαμπτες επιταγές, αλλά να λειτουργήσουν ως κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση της θέωσης εντός της Εκκλησίας σύμφωνα με τις εκάστοτε τοπικές συνθήκες» (II). Το νέο προσχέδιο παραθέτει επίσης πιο συγκεκριμένα παραδείγματα πιθανών υπηρεσιών μιας διακόνισσας, ανάλογα τόσο με τις τοπικές ανάγκες όσο και με τις προσωπικές της δεξιότητες και ταλέντα (III). Η εξειδίκευση αυτή διευκολύνει τον αναγνώστη να κατανοήσει πώς μπορεί να λειτουργήσει μια διακόνισσα σήμερα. Με βάση τα σχόλια, οι νέες κατευθυντήριες γραμμές προσφέρουν διάφορους τρόπους για τον εντοπισμό πιθανών υποψηφίων διακονισμών: μπορεί να οριστούν από την Επιτροπή Αναβίωσης του Διακονικού Θεσμού (που συγκαλείται από ιεράρχες και αποτελείται από ποικίλους εκπροσώπους από το σώμα της Εκκλησίας), από άλλους πιστούς ή γυναίκες με τα κατάλληλα εφόδια που αισθάνονται ότι καλούνται να γίνουν διακόνισσες, μπορούν επίσης να υποβάλουν αίτηση (VIII).

Συμπεράσματα

Το νέο προσχέδιο των «Προτεινόμενων Κατευθυντήριων Γραμμών» δημοσιεύεται στον ιστότοπο του Κέντρου «η Αγία Φοίβη» και έχει κοινοποιηθεί σε ιεράρχες διαφορετικών δικαιοδοσιών τόσο στην Αμερική όσο και αλλού. Το Κέντρο θα συνεχίσει να διεξάγει συζητήσεις για τις κατευθυντήριες γραμμές και καλούμε όλους να παρευρεθούν και ζητάμε από όλους όσους ενδιαφέρονται να συνεχίσουν να μας στέλνουν τις σκέψεις και τα σχόλιά τους (stphoebecenter@gmail.com). Το νεότερο προσχέδιο δεν είναι σε καμία περίπτωση το τελικό. Όπως σημειώνεται στο ίδιο το έγγραφο, δεν είναι περιεκτικό, ούτε σκοπεύει να είναι η τελευταία λέξη.

Το Κέντρο «η Αγία Φοίβη» συνέταξε και κυκλοφόρησε αυτό το έγγραφο με σκοπό να παρακινήσει την Εκκλησία να ξεκινήσει μια σκόπιμη διαδικασία για τη χειροτονία διακονιστών. Το έγγραφο ανήκει στο Κέντρο, αλλά η διαδικασία όχι. Η ίδια η Ορθόδοξη Εκκλησία—κλήρος και λαός που συνεργάζονται—θα καθιερώσει μια διαδικασία που μπορεί, εν μέρει ή μπορεί να μην αντικατοπτρίζει, το τρέχον σχέδιο των «Προτεινόμενων Κατευθυντήριων Γραμμών». Μακάρι οι «Προτεινόμενες Κατευθυντήριες Γραμμές» να πυροδοτήσουν τη θεόθεν δημιουργικότητά μας ως κοινότητα και να διευκολύνουν τη συζήτηση και τη δράση σχετικά με αυτήν την επείγοντως αναγκαία διακονία» (I)

(Μετάφραση από τα Αγγλικά στα Ελληνικά / Translation from English to Greek:

Nikolaos Asproulis)

St. Phoebe Center for the Deaconess

orthodoxdeaconess.org

stphoebecenter@gmail.com